

Olukord Bosnias ja Hertsegoviinas

Euroopa Parlamendi 24. aprilli 2009. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi resolutsioon olukorra kohta Bosnias ja Hertsegoviinas

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse üldasjade ja välissuhete nõukogu 16. juuni 2003. aasta järeldusi Lääne-Balkanil kohtu ning järelduste lisa pealkirjaga „Lääne-Balkanit käsitlev Thessaloniki tegevuskava: Euroopa integratsiooni suunas”, mis kiideti heaks 19.–20. juunil 2003. aastal toimunud Euroopa Ülemkogu Thessaloniki tippkohtumisel;
- võttes arvesse stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingut, mis allkirjastati ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Bosnia ja Hertsegoviina vahel 16. juunil 2008. aastal;
- võttes arvesse oma 23. oktoobri 2008. aasta resolutsiooni stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu sõlmimise kohta ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Bosnia ja Hertsegoviina vahel¹;
- võttes arvesse Tema Ekstsellents Valentin Inzko nimetamist 11. märtsil 2009. aastal ELi eriesindajaks Bosnias ja Hertsegoviinas²;
- võttes arvesse 8. novembril 2008. aastal Prudis parteide HDZ BiH (Bosnia ja Hertsegoviina Horvaatia Demokraatlik Liit), SNSD (Sõltumatute Demokraatide Allianss) ja SDA (Demokraatliku Aktsiooni Partei) juhtide tehtud ühisavaldust põhiseaduse reformi, riigivara, rahvaloenduse ja Brčko ringkonna kohta ning võttes arvesse parteijuhtide hilisemaid kohtumisi;
- võttes arvesse kodukorra artikli 103 lõiget 2,
  - A. arvestades, et Bosnia ja Hertsegoviina poliitilise kliima pidev halvenemine valmistab Euroopa Parlamendile tõsist muret;
  - B. arvestades, et Bosnia ja Hertsegoviina riik kujutab endast Daytoni rahulepingu kohaselt käegakatsutavat tõendit selle kohta, et pärast 1990. aastate vägivaldset konflikti soovitakse saavutada erinevate kogukondade püsiv leppimine;
  - C. arvestades, et lepitusprotsess on lahutamatult seotud riigi edusammudega Euroopaga integreerumise suunas, sest riigi aluseks on üldjoontes samad väärtused, millel põhineb EL;
  - D. arvestades, et eespool nimetatud Euroopa Ühenduste ning Bosnia ja Hertsegoviina

---

¹ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2008)0522.

² Nõukogu 11. märtsi 2009. aasta ühismeede 2009/181/ÜVJP, millega nimetatakse ametisse Euroopa Liidu eriesindaja Bosnias ja Hertsegoviinas (ELT L 67, 12.3.2009, lk 88).

stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu allkirjastamine näitas selgelt, et eesmärk saada ELi liikmeks on Bosnia ja Hertsegoviina jaoks reaalselt saavutatav ja riigi võimuses, kui riik täidab Kopenhaageni kriteeriumid ja viib ellu vajalikud reformid, mis on kehtestatud Euroopa partnerluse prioriteetidega;

- E. arvestades, et Bosnia ja Hertsegoviina territoriaalse terviklikkuse kahtluse alla seadmine ei rikuks mitte ainult Daytoni rahulepingut, mille kohaselt ei ole ühelgi föderatsiooni osal õigust Bosniast ja Hertsegoviinast lahku lüüa, vaid see oleks vastuolus ka rahvuskogukondade vastastikuse sallivuse ja rahumeelse kooselu põhimõtetega, millele on rajatud kogu Lääne-Balkani piirkonna stabiilsus;
- F. arvestades, et seetõttu ei aktsepteeri ega salli rahvusvaheline kogukond, sh EL mingil juhul Bosnia ja Hertsegoviina jagunemist,
1. on seisukohal, et Lääne-Balkani kogu rahvastiku huvides on Euroopaga integreeruda; peab seetõttu kahetsusväärseks, et Bosnia ja Hertsegoviina poliitikud, kes ei suuda kokku leppida oma riigi tulevikku puudutavates ühtsetes poliitilistes seisukohtades, on lühinägeliku natsionalismi tõttu kaldumas kõrvale ELiga ühinemise sihist, mis tooks Bosnia ja Hertsegoviina kodanikele rahu, stabiilsuse ja heaolu;
  2. tuletab Bosnia ja Hertsegoviina poliitilistele juhtidele meelde, et ELiga ühinemine tähendab, et tuleb tunnustada ELi aluseks olevaid väärtusi ja põhimõtteid, milleks on inimõiguste, sh vähemuste õiguste austamine, solidaarsus, sh rahvaste ja kogukondade solidaarsus, sallivus, sh sallivus erinevate traditsioonide ja kultuuride suhtes, õigusriigi põhimõte, sh kohtuvõimu sõltumatuse austamine, ja demokraatia, sh enamuse põhimõtte austamine ja sõnavabadus; nõuab tungivalt, et poliitilised juhid hoiduksid vihkamise poliitikast, natsionalistlikest avaldustest ja separatismist, ning mõistab hukka ühepoolse taganemise reformidest;
  3. tuletab ka meelde, et võimalust saada ELi liikmeks pakuti Bosniiale ja Hertsegoviinale kui ühele terviklikule riigile, mitte selle koosseisu kuuluvatele osadele, ning et järelikult on lahkulöömise ähvardused või muud riigi suveräänsust ohustavad katsed täiesti vastuvõetamatud;
  4. nõuab tungivalt, et asjaomased ametivõimud ja poliitilised juhid keskenduksid sellega seoses väga jõuliselt lepitus-, vastastikuse mõistmise ja rahutagamismeetmetele, mis toetaksid riigi stabiilsust ja rahvustevahelist rahu;
  5. kordab, et kui Bosnia ja Hertsegoviina soovib tõsiselt ELiga ühineda, peaks ta täitma järgmised nõuded:
    - a) riigiasutused peavad suutma vastu võtta ja tõhusalt ellu viia ELiga ühinemiseks vajalikud reformid;
    - b) riik peaks seetõttu rajama avalik-õiguslikud institutsioonid, mis rajanevad õigusriigi põhimõttel ja mis on võimelised tõhusalt otsuseid vastu võtma; need institutsioonid peavad olema toimivad, autoriteetsed, poliitiliselt sõltumatud ja varustatud piisavate ressurssidega;
  6. on veendunud, et ülalnimetatud nõudeid saab täita ainult Bosnia ja Hertsegoviina põhiseadust reformides, mis peab toimuma järgmiste kriteeriumide alusel:

- a) ELi liikmena toimimiseks, toimiva ühtse turu loomiseks ja säilitamiseks, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks ning riigi huvide esindamiseks ja kaitsmiseks välismaal peaks riigil olema piisavad seadusandlikud, täidesaatvad ja kohtuvolitused ning eelarvevolitused;
  - b) Bosnia ja Hertsegoviina riigiaparaadi haldustasandite arv peaks olema proportsionaalne riigi rahaliste vahenditega ja põhinema vastutusvaldkondade tõhusal, sidusal ja mõjuval jaotusel;
  - c) tähtsate riiklike huvide kaitsmine Bosnias ja Hertsegoviinas peab vastama riigi tegutsemissuutlikkusele;
  - d) kõigil vähemuskogukondadel peavad olema põhirahvustega samad õigused, seega tuleb kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsiooni sätetega ja Euroopa Nõukogu Veneetsia komisjoni (*European Commission for Democracy through Law*) asjakohaste arvamustega kaotada etnilisel päritolul põhinevad piirangud õigusele olla valitud;
7. rõhutab sellega seoses, et riigivara küsimuses on vaja selget lahendust, mis vastab keskvõimu põhiseaduslikele eelisõigustele;
  8. tuletab Bosnia ja Hertsegoviina poliitikutele meelde, et nende kohus on saavutada kokkulepe ülalnimetatud küsimustes ja et kui neil ei õnnestu kokkulepet saavutada, viivad nad oma riigi ja kodanikud stagneerumise ja isolatsioonini ajal, mil finants- ja majanduskriis avaldab Bosniale ja Hertsegoviinale suurt negatiivset mõju ja põhjustab märkimisväärselt suure arvu töökohtade kadumist;
  9. märgib, et riigi põhiseaduse reformi ja selle Euroopa-suunaliste väljavaadete sügavuti ja laiuti toimuvasse arutelusse tuleks kaasata kõik Bosnia ja Hertsegoviina ühiskonna osad, mitte jätta see peamiste poliitiliste parteide ja rahvuskogukondade juhtide monopoliks;
  10. nõuab tungivalt, et Bosnia ja Hertsegoviina ministrite nõukogu ja parlamentaarne assamblee teeksid suuremaid ja tõhusamaid jõupingutusi eurointegratsiooni nõuetele vastavate õigusaktide vastuvõtmise nimel, ning ergutab erinevaid Bosnia ja Hertsegoviina organeid ja ametivõime parandama ELiga seotud teemade koordineerimist;
  11. nõuab, et eurointegratsiooni büroo uus juhataja viimaks ametisse nimetataks, ja tuletab Bosnia ja Hertsegoviina ametivõimudele meelde, et kandidaadi valik peab olema erapooletu ja põhinema eranditult asjakohasel töökogemusel, tõestatud oskustel ja Euroopa asjade põhjalikul tundmisel;
  12. kutsub Bosnia ja Hertsegoviina ametivõime üles kiiresti täitma viisavabaduse saavutamise tegevuskavas kehtestatud nõuded, et tagada praegu kehtivate viisanõuete tühistamine 2009. aasta lõpuks;
  13. väljendab muret poliitilise sekkumise pärast meedia tegevusse Bosnias ja Hertsegoviinas ning äri-, poliitiliste ja meedia huvide segunemise pärast; kutsub sellega seoses ametivõime üles täiel määral austama ajakirjanike õigusi ja meedia sõltumatust;
  14. kordab samas, et rahvusvaheline kogukond ja ELi eriesindaja Valentin Inzko seisavad

- vastavalt eriesindaja mandaadile kindlalt igasuguste katsete vastu kahjustada Daytoni rahulepingu aluseid, eelkõige mis puudutab erinevate rahvuskogukondade rahumeelset kooselu ühesainsas riigis;
15. on seetõttu seisukohal, et eriesindaja büroo peaks aitama Bosnia ja Hertsegoviina ametivõimudel nõuetekohaselt täita kõik rahu tagamise nõukogu seatud viis eesmärki ja kaks tingimust, ning et kuni selle saavutamiseni peaks büroo alles jääma ja tagama Daytoni rahulepingu nõuetekohase rakendamise;
  16. rõhutab, et rahu tagamise nõukogu seatud viie eesmärgi ja kahe tingimuse täitmine on oluline ka ELi tegevuskava osas edusammude tegemiseks;
  17. peab kahetsusväärseks nõukogu vähest tähelepanu Bosnia ja Hertsegoviina poliitilise kliima halvenemisele ning liikmesriikide senist vähest meelekindlust riigis valitseva olukorra lahendamisel tõsisel ja kooskõlastatud moel;
  18. kutsub nõukogu üles kinnitama Bosniale ja Hertsegoviinale esitatud ning käesolevas resolutsioonis nimetatud nõudmisi ja pühenduma nende täitmise edendamisele; on sellega seoses veendunud, et nõukogu peaks andma uuele ELi eriesindajale:
    - a) tugeva ja selgelt määratletud mandaadi ning vajaliku inimressursi, et hõlbustada käesolevas resolutsioonis nimetatud reformide elluviimist ja edendada dialoogi kodanikuühiskonnaga reformidega seotud küsimustes, sh avalike sihtkampaaniate ning kultuuride- ja religioonidevahelist dialoogi toetavate meetmete abil;
    - b) riigi reaalse progressi edendamiseks vajalikud ELi vahendite kasutamise mehhanismid, sh karistusvolitused (nt ELi finantsabi peatamine);
    - c) täieliku ja püsiva poliitilise toetuse ning volituse tagada Bosnias ja Hertsegoviinas olevate ELi osaliste ja vahendite üldine koordineerimine ning tagada seeläbi kõigi ELi meetmete koosõla ja kokkusobivus, nagu ka koordineerimine Bosnias ja Hertsegoviinas tegutsevate ELi väliste rahvusvaheliste osalistega;
    - d) õiguse esitada poliitika- ja julgeolekukomiteele iga kuu ajakohast teavet Bosnias ja Hertsegoviinas toimunud arengu kohta ja anda asjakohaseid soovitusi sihtsanktsioonide kohta;
  19. kutsub ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat Javier Solanat ning komisjoni laienemisvolinikku Olli Rehni üles olema Bosnias ja Hertsegoviinas palju aktiivsem ja nähtavam ning külastama selleks riiki regulaarselt ja edendama veelgi tõhusamalt kodanikuühiskonnaga peetavat dialoogi;
  20. õnnitleb Bosnia ja Hertsegoviina kodanikuühiskonda selle puhul, et ta on näidanud üles rohkem head tahet kui tema poliitilised juhid, ning on olnud riigis toimuvate muutuste ja leppimise positiivseks teguriks;
  21. on lisaks veendunud, et Bosniasse ja Hertsegoviinasse peaksid jääma märkimisväärse suurusega rahvusvahelised väed, mis peaksid olema kiirreageerivad, et näidata rahvusvahelise kogukonna kindlameelsust Bosnia ja Hertsegoviina turvalisuse ja

terviklikkuse kaitsmisel;

22. kordab oma nõudmist, et viivitamatult vahistataks endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtu poolt tagaotsitavad ülejäänud sõjakuritegudes süüdistatavad, ja et Bosnia ja Hertsegoviina ametivõimud võtaksid otsustavaid meetmeid selliseid sõjakuritegudes süüdistatavaid abistavate kuritegelike võrgustike hävitamiseks;
23. nõuab lõpetuseks tihedamat dialoogi ELi, USA ja teiste rahvusvaheliste osaliste vahel, et saavutada laiaulatuslik toetus Bosnia ja Hertsegoviina sidusale lähenemisviisile ning vältida riigi poliitilise olukorra edasist halvenemist ja piirkonna destabiliseerumist; rõhutab vajadust tõhustatud piirkondliku koostöö järele Bosnia ja Hertsegoviina arengu edendamiseks;
24. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning Bosnia ja Hertsegoviina ning föderatsiooni osade valitsustele ja parlamentidele.